

INFORME DE RESULTATS DEL PROCÉS PARTICIPATIU

**CONFERÈNCIES
PREPARATÒRIES
OCT—NOV 2014**

PRESENTACIÓ

Persones grans protagonistes de la ciutat és el lema d'aquesta IV Convenció Les veus de les persones grans. Aquest protagonisme de les persones grans en la vida social i política de la ciutat té un extens recorregut. La participació activa en la III Convenció, així com en l'elaboració del Pla municipal per a les persones grans 2013-2016, són dos dels antecedents més importants de la IV Convenció.

La IV Convenció permetrà donar continuïtat a aquest protagonisme, a partir de 4 àmbits de treball estretament relacionats amb les 4 línies estratègiques del Pla municipal:

- Les persones grans com a protagonistes actives a la ciutat.
- Les persones grans, el benestar i la salut.
- Les persones grans, el bon tracte i la defensa de la igualtat.
- Les persones grans i la vida quotidiana a la ciutat.

Aquestes línies estratègiques, que posen de relleu la perspectiva integral del Pla, han sigut també els eixos de treball del procés participatiu desenvolupat en el camí cap a la IV Convenció.

El document que teniu a les mans presenta de forma resumida els resultats d'aquell procés participatiu que s'ha concretat en dues iniciatives: la realització de 4 Conferències preparatòries, dedicades a les línies estratègiques esmentades, i el desplegament d'una nova iniciativa de participació que ha convocat un grup de persones grans vulnerables que viuen en residències i habitatges amb serveis de la ciutat.

Es tracta doncs d'un material de treball, generat des de la participació, que hem preparat tot desitjant que resulti d'utilitat per alimentar les reflexions i els debats, els intercanvis i les propostes, els dies 3 i 4 de febrer.

IV CONVENCIO “LES VEUS DE LES PERSONES GRANS”

4 Informe participatiu de les conferències preparatòries

6 Persones grans actives i compromeses

- 6 Els temes de la conferència: aportacions, formació i participació
- 8 Experiències presentades i aprenentatges compartits
- 10 El camí cap a la IV Convenció: aportacions clau

12 Persones grans amb benestar i salut

- 12 Els temes de la conferència: condicions de vida, atenció centrada en la persona i innovació
- 13 Experiències presentades i aprenentatges compartits
- 15 El camí cap a la IV Convenció: aportacions clau

17 Persones grans amb igualtat i bon tracte

- 18 Els temes de la conferència: el bon tracte, els maltractaments i la igualtat de les persones grans
- Experiències presentades i aprenentatges compartits
- El camí cap a la IV Convenció: aportacions clau

Persones grans i vida quotidiana

Els temes de la conferència: una ciutat per a totes les edats, amb entorns i espais de convivència

Experiències presentades i aprenentatges compartits

IV convenció “Les veus de les persones grans”

Informe del procés participatiu de persones grans vulnerables

INFORME PARTICIPATIU DE LES CONFERÈNCIES PREPARATÒRIES

En línia amb el Pla municipal per a les persones grans 2013-2016, les 4 conferències, desenvolupades entre octubre i desembre de 2014, van permetre abordar 4 grans temes:

- Persones grans actives i compromeses: aportacions, formació, aprenentatge i participació de les persones grans.
- Persones grans amb benestar i salut: les condicions de vida, l'atenció centrada en la persona i la innovació.
- Persones grans amb igualtat i bon tracte: el bon tracte, els maltractaments i la igualtat de les persones grans.
- Persones grans i vida quotidiana: una ciutat per a totes les edats, amb entorns i espais de convivència.

Tal i com demostren les dades presentades en la taula 1, les conferències van comptar amb la participació total de gairebé 200 persones, sobrepasant el nombre inicial d'entre 35 i 40 persones previstes per a cadascuna d'elles.

Taula 1. Participació a les conferències

Participants	Actives i compromeses	Benestar i Salut	Igualtat i bon tracte	Vida quotidiana	Total
CAGG	16	15	16	12	59
Entitats	7	8	9	7	25
Districtes	19	17	17	24	77
Altres*	9	7	9	7	32
Total	51	47	51	50	199

*Altres: Grup d'Envel·liment del Consell Municipal de Benestar Social i d'altres persones professionals i expertes

Pel que fa al contingut de les conferències, cal destacar la quantitat i diversitat de temes tractats, l'interès de les experiències presentades i la rellevància de les aportacions de les persones participants.

En línia amb el "Pla municipal per a les persones grans 2013-2016", les 4 conferències van permetre abordar 4 grans temes:

- Persones grans actives i compromeses: aportacions, formació, aprenentatge i participació de les persones grans.
- Persones grans amb benestar i salut: les condicions de vida, l'atenció centrada en la persona i la innovació.
- Persones grans amb igualtat i bon tracte: el bon tracte, els maltractaments i la igualtat de les persones grans.
- Persones grans i vida quotidiana: una ciutat per a totes les edats, amb entorns i espais de convivència.

Les conferències es van desenvolupar al llarg de 12 jornades de treball (3 sessions per a cada conferència) i van comptar amb 53 presentacions d'experiències: pràctiques del moviment participatiu, de la ciutadania en general i accions de les diferents esferes de govern. La taula 2 detalla la informació sobre el nombre i tipus d'experiències presentades.

Taula 2. Experiències presentades

Tipus d'experiència	Nre.	Presentació	Nre.
Projectes	39	Entitats	11
		Consell Assessor de la Gent Gran	3
		Districtes	6
		Municipals	13
		Diputació	3
		Altres	3
Estudis	4	Entitats	1
		Municipals	1
		Universitat	2
Ponències	10	Temes jurídics, benestar, participació, formació, hàbitat urbà, atenció...	10

Finalment, les conferències van permetre a les persones participants debatre i formular aportacions clau per a la preparació i desenvolupament de la IV Convenció Les veus de les persones grans. Cal destacar la qualitat i rellevància d'aquestes aportacions de les persones grans expressives de la força de les experiències reflexionades; experiències, individuals i grupals, associatives i comunitàries, de les quals sovint emanen criteris per actuar i també propostes concretes.

Aquest informe ofereix de forma resumida els temes tractats en el decurs del treball cap a la IV Convenció a través de les conferències realitzades. A les properes pàgines es presenta una síntesi de les grans temàtiques abordades a cada conferència, dels aprenentatges construïts a partir de les experiències i de les aportacions de les persones participants, en què s'hi recullen algunes de les aportacions elaborades pel Consell Assessor de la Gent Gran.

PERSONES GRANS ACTIVES I COMPROMESSES

ELS TEMES DE LA CONFERÈNCIA: APORTACIONS, FORMACIÓ I PARTICIPACIÓ

Els tres grans temes abordats a la conferència dedicada a les persones grans amb benestar i salut van ser:

- Les aportacions de les persones grans.
 - Formació i aprenentatge al llarg de la vida.
 - Participació i persones grans.
-

Coordinador de la conferència: Miquel Domènech, professor de Psicologia Social de la UAB.

1. El primer tema abordat a la conferència, **les aportacions de les persones grans**, subratlla el paper actiu que les persones grans tenen en el si de la nostra societat.

A banda del seu important paper de suport familiar, moltes persones grans desenvolupen una intensa vida social, a través de diferents canals, que suposa una important aportació a la millora de la societat.

En aquest sentit, són especialment rellevants les aportacions que es canalitzen a través del voluntariat i, també, de l'activisme social.

És poc conegut que les persones grans constitueixen un dels grups socials que major participació té en activitats de voluntariat. Es tracta d'una activitat de servei i compromís social feta de manera altruista que resulta molt beneficiosa pel conjunt de la societat i, especialment, per als més desfavorits.

Tanmateix, les persones grans han desenvolupat en els darrers anys una important implicació en moviments socials i reivindicatius. Es tracta d'una contribució que enforteix la defensa de drets socials i nodreix la creació de vincles comunitaris. La implicació sociopolítica de les persones grans promou una consciència i una sensibilitat social més activa en tots els sectors de la població i ajuda a trencar idees estereotipades sobre les persones grans. D'una manera o d'una altra, estem parlant d'experiències que permeten que habilitats i coneixements adquirits en anteriors moments de la vida, o després de la jubilació, puguin ser compartits amb altres grups socials i altres generacions.

2. El segon gran tema tractat a la conferència va ser el de la **formació i aprenentatge al llarg de la vida**. L'aprenentatge continu i la formació al llarg de la vida es poden considerar una de les bases de l'envelliment actiu. Permeten aprendre continguts nous i sovint també desenvolupar noves relacions amb persones amb les quals hom pot compartir interessos i aficions. Els processos d'aprenentatge i formació s'han de considerar en una dimensió bidireccional: des de les universitats i les diferents entitats cap a les persones grans, però també des de les persones grans cap a estudiants i professors, ja que l'experiència és el fonament més valuós del coneixement.

Durant la conferència es van subratllar diferents aspectes positius que comporta l'aprenentatge continu, especialment aquells que tenen a veure amb la transmissió de valors comunitaris compartits, com ara el suport mutu, la solidaritat o la cohesió social. Tot plegat redunda en un augment de la capacitat crítica de les persones, dels recursos personals per gestionar els problemes de la vida quotidiana i, finalment, de la pròpia consciència social. Cal destacar que malgrat els estereotips, la capacitat d'aprendre de les persones grans prossegueix fins edats molt avançades.

3. Per últim, la conferència va abordar el tema de **la participació i les persones grans**. Les persones grans poden i han de contribuir a millorar el funcionament democràtic de la nostra vida política. Hom parla sovint, avui dia, de la creixent desafecció de la població cap a la política. Ara bé, si entenem la política com una pràctica de confrontació i debat sobre com ha de ser el món comú, la conferència ha permès posar de manifest l'enorme interès i compromís polític de les persones grans.

Al llarg de les diferents sessions, s'ha evidenciat una clara sensibilitat envers els problemes socials, així com una gran predisposició a implicar-s'hi i a donar-hi respostes. En aquest sentit, les persones grans es presenten com un actiu molt important a l'hora de donar resposta a la necessitat, plantejada ja fa temps, de crear les condicions per una participació ciutadana més activa i, així, "democratitzar la democràcia", promovent que la vida i allò que és quotidià esdevingui central en els debats.

La participació política és una activitat que té beneficis similars a l'aprenentatge continu i el voluntariat. Permet l'intercanvi d'experiències, la creació de vincles comunitaris i, finalment, l'afavoriment d'una vida millor per a tothom. En aquest sentit, és una part important del que s'ha de considerar com a envelliment actiu i com a tal és considerat per les persones que s'hi senten implicades.

EXPERIÈNCIES PRESENTADES I APRENENTATGES COMPARTITS

Al llarg de les diferents sessions de la conferència es va poder copsar com n'és de variada i rica la contribució de les persones grans a la vida social. A continuació es detallen les experiències presentades i els aprenentatges desenvolupats al llarg de la conferència.

1. Dues experiències de voluntariat van permetre conèixer amb detall el paper de les persones grans en aquest tipus de pràctiques.

La presentació de l'organització Voluntaris en Assessoria Empresarial (VAE) va posar en relleu com les persones grans de manera altruista ofereixen assessorament a nous emprenedors i emprenedores. Aquesta associació està formada, bàsicament, per antics directius i empresaris que ofereixen els seus serveis a les persones que estan començant la seva activitat professional, desenvolupant un negoci o una activitat econòmica per compte propi. En un moment en què les dificultats per engegar una empresa poden considerar-se especialment rellevants, resulta molt útil poder comptar amb el bagatge de sabers que les persones voluntàries atresoren, facilitant l'accés a aquests coneixements a persones que d'una altra manera tindrien més dificultats per accedir-hi.

A la conferència es va poder conèixer l'activitat variada que desenvolupa l'Associació Gent Gran Voluntària (ASVOL).

En particular, es va destacar com les persones grans voluntàries participen de les activitats adreçades a persones en risc d'exclusió social. Un dels programes més significatius és el programa formatiu adreçat a joves que es troben a la presó. Les persones grans voluntàries ofereixen formació en habilitats relacionades amb les TIC, la recerca d'ocupació o la redacció d'un CV o d'una carta de presentació. D'aquesta manera, faciliten la reintegració social de persones que a causa de la manca de suport, disposen de pocs recursos per assolir-ho. L'interès d'aquesta activitat és que conjuga el desenvolupament de llaços intergeneracionals amb la pràctica de la solidaritat.

2. La primera conferència es va completar amb la presentació de l'activitat que duen a terme els *Iaiio-flautes*. Es tracta d'una experiència que mostra la important contribució de les persones grans en la vida comuna, des de la perspectiva de l'activisme social. Aquest grup demostra com la gent gran pot organitzar-se, prendre iniciatives i generar discursos amb la voluntat de produir transformacions socials. No només posen de relleu un vessant de l'envelliment actiu, sinó que també visualitzen les persones grans com un col·lectiu que promou la solidaritat, la cohesió social i la capacitat crítica.

4. Les experiències relacionades amb la formació i l'aprenentatge al llarg de la vida també van tenir un lloc important en la conferència.

Les experiències recollides van presentar el programa pioner "La Universitat a l'abast", creat per la Universitat Autònoma de Barcelona i el programa la "Universitat de l'experiència" que organitza la Universitat de Barcelona. Es tracta de projectes en què les persones grans participen de la vida universitària immersa en la dinàmica habitual de cursos i classes, sense l'obligació d'examinar-se, i amb itineraris propis en el segon dels projectes esmentats. Algunes de les persones que van intervenir en el debat, tot i valorar-ne el interès, van plantejar el problema del preu, sovint inassequible per als grups amb rendes més baixes.

També es van presentar dues experiències que promouen l'aprenentatge continuen la proximitat: l'"Aula d'Extensió Universitària del Baix Guinardó" i l'"Espai de Gent Gran de l'Esquerra de l'Eixample".

Aquests programes, que no es realitzen als espais de les universitats, presenten la virtut de ser experiències autogestionades, amb una oferta de cursos molt variada, des dels més acadèmics fins a d'altres

de caire molt pràctic com ara exercicis per al manteniment de la memòria, cursos de ball o la pràctica del Chi Kung. En aquestes experiències, la manca de recursos materials i humans és un dels problemes que s'esmenten per part dels portaveus d'aquests projectes. Aquest fet comporta el sorgiment de llistes d'espera i no poder arribar a totes les persones interessades.

5. Una experiència de naturalesa força diferent, el Projecte Iaies, lligat al MakerCovent del Centre Cívic Convent de Sant Agustí, també va tenir el seu lloc a la conferència.

A partir de l'ús d'impressores 3D, les persones grans que hi participen, dones totes elles, produeixen objectes tridimensionals que pretenen resoldre alguna necessitat quotidiana i facilitar la vida de les persones grans. Són elles, a les seves reunions setmanals, les que decideixen quines temàtiques els interessin i en conseqüència quins productes crearan. A continuació, aquests productes són posats a prova a les cases de les usuàries i se n'avaluen les limitacions o problemes derivats del seu ús per tal de poder millorar-los. D'aquesta manera, s'aconsegueix promoure de manera conjunta els aprenentatges relacionats amb les TIC, la comunicació intergeneracional -ja que el projecte està coordinat per joves-, l'activitat creativa i la qualitat de la vida de les persones grans.

Val a dir que a la conferència es va fer palès que l'oferta formativa és força àmplia a Barcelona i que no s'esgota amb les experiències presentades. A tall d'exemple, hom pot mencionar l'activitat que porta a terme l'organització Agrupació d'Aules de Formació Permanent per a la Gent Gran de Catalunya (AFOPA) i que va ser subratllada durant la sessió així com la participació, cada cop més elevada, de les persones grans en activitats dirigides al conjunt de la població.

6. L'activitat participativa de les persones grans en diferents marcs de participació va ser també un dels temes de la presentació de diferents experiències.

D'una banda, el cas de l'"Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva". L'Acord és un espai de participació, de cooperació pública-privada i d'acció conjunta entre institucions i organitzacions de la ciutat que treballen per construir una Barcelona més inclusiva i amb major qualitat de vida per a totes les persones.

Es tracta d'una experiència que es reivindica com a fonamentalment orientada a l'acció abans que com a espai de reflexió. Agrupa gairebé 400 entitats i funciona a través de la cooperació sobre temàtiques específiques mitjançant la creació de xarxes d'entitats. Les temàtiques són molt variades, com ara l'acollida de persones immigrades, l'economia social o l'habitatge, però entre les seves actuacions, més d'un centenar tenen a veure amb les persones grans.

Una altra experiència de participació presentada va ser un cas singular: la "Conferència Ciutadana de la Gent Gran de Barcelona sobre la Digitalització de la Societat", organitzada el febrer de 2013 per la Universitat Autònoma de Barcelona amb la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona.

Es tracta d'una assaig de democràcia deliberativa, basada en la col·laboració de persones grans i persones expertes per tal de valorar el procés d'informatització de la societat des del punt de vista de les persones grans. Un aspecte a destacar d'aquest procés és que no es va limitar a un exercici de formulació d'opinions, sinó que va culminar amb l'elaboració d'un document de recomanacions que els panelistes van presentada lliurar a l'Ajuntament de Barcelona.

La darrera experiència quant a marcs de participació va ser l'activitat del Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i la Bordeta. Es tracta d'una federació d'entitats en què també participen representants de l'Ajuntament de Barcelona. El Secretariat és, bàsicament, un exercici de cogestió de recursos entre les entitats i l'Ajuntament de Barcelona. La cogestió es manifesta tant en la presa de decisions com a nivell tècnic. Una sèrie de comitès duen a terme programes sobre interculturalitat, fracàs escolar i d'altres temàtiques. Cogestionen dos centres cívics i, com a aspecte rellevant, van tenir un important treball de mediació en el cas de Can Vies, especialment a través de l'actuació d'algunes persones grans particularment actives.

EL CAMÍ CAP A LA IV CONVENCIÓ: APORTACIONS CLAU

Aquest apartat recull algunes de les aportacions més significatives de les persones participants de la conferència. Incorpora també preguntes que tenen com a objectiu contribuir al desenvolupament dels debats en la IV Convenció Les veus de les persones grans.

Una primera aportació tant del Consell Assessor de la Gent Gran (CAGG) com de la resta de participants de la conferència va ser que cal subratllar la necessitat de conscienciar tothom que les persones grans formen un grup social molt heterogeni; sovint se'n parla de forma genèrica i això reforça la idea que totes les persones grans són molt semblants.

Aquesta reivindicació planteja la urgència de reflexionar sobre què es pot fer per evitar que continuïn les pràctiques d'invisibilització de les diferències derivades de la visió homogènia abans esmentada. Es va posar un especial èmfasi en les dificultats que apareixen a l'hora d'esmentar i reconèixer la diversitat d'orientacions sexuals o d'adreçar-se a aquell sector que hom considera format per "noves persones grans".

Hom constata l'enorme presència de les persones grans en tasques de voluntariat, una activitat que canalitza gran part de la seva acció pública.

Aquesta feina de voluntariat és valorada molt positivament per les persones grans. Ara bé, també suscita alguns interrogants que cal tenir presents com ara els següents: El voluntariat pot arribar a ser una coartada per les administracions, cada cop més propenses a deixar en mans d'altri determinats àmbits de l'atenció a les persones? Com fer compatible la tasca de voluntariat amb l'oposició a les polítiques de retallada de compromís i d'activitat públiques? És possible articular espais de col·laboració entre les administracions i les entitats de voluntariat de manera que s'estableixin relacions de complementaritat i no de substitució?

Tot i l'alta participació de les persones grans en programes de voluntariat, ni el CAGG ni la resta de participants de la conferència van adoptar una actitud d'autocomplaença. Així doncs, es va remarcar que encara són moltes les persones que no estan involucrades en aquest tipus d'activitats. Programes d'aquest tipus, es va argumentar, poden ser un camí per a la integració social d'algunes de les persones grans que s'estan a casa sense relacionar-se amb ningú, fet que les condueix a una vida social pobre. Com es pot connectar amb aquestes persones? Què és pot fer per tal de motivar-les, tant des de les administracions públiques com des del moviment participatiu i la ciutadania en general?

Les relacions intergeneracionals van ser un tema transversal a totes les conferències. No cal dir que són vistes de manera molt positiva i, per tant, hom considera un criteri important que es faciliti aquest tipus de relacions. Tanmateix, l'àmbit considerat més clarament afavoridor en aquest sentit és el de la formació, en entorns i moments molt diversos. A més, les relacions d'ensenyament-aprenentatge es veuen sensiblement enriquides quan s'introdueix l'element de les relacions intergeneracionals. Pel que fa a la formació, i això va ser força remarcat al llarg de la conferència, es considera molt important perquè consolida l'autonomia crítica de les persones, ajuda a tenir criteri propi i empenta per governar la pròpia vida. Ara bé, les persones participants posen també molt d'interès a remarcar que malauradament algunes accions formatives no estan a l'abast de tothom atès el seu preu, cosa que esdevé massa sovint un obstacle insalvable per accedir-hi. També es remarca que convé aplicar en aquest àmbit el criteri de diversitat existent entre les persones grans i a la vegada fomentar que en l'organització de les activitats culturals dirigides a la població en general es prevegi que sovint poden interessar les persones grans.

Finalment, pel que fa a la formació, hom planteja també alguns reptes, entre els quals trobem: fer accessible la cultura i la formació al conjunt de la població de persones grans, fer atractiva la formació i construir mecanismes que acostin les persones usuàries d'aquests serveis a la presa de decisions en els processos de disseny de l'oferta formativa. I, també, una precaució: no pecar per excés i oblidar-se del "dret a no aprendre" d'aquelles persones que no mostren interès per la formació. Aquesta reflexió dóna pas a una altra de més general: calen models informats d'envelliment i evitar models imposats d'envelliment.

Pel que fa a la qüestió de la participació, una primera dificultat assenyalada té a veure amb la visibilitat de la tasca desenvolupada. La mateixa feina del CAGG, que és un òrgan participatiu de la ciutat molt actiu, es considera que no és prou visible. En aquest sentit, hom pregunta, a propòsit del títol de la convenció "Les veus de les persones grans", si aquestes se senten prou, si es fan sentir. I, acte seguit, quins resultats i quins impactes tenen?

A aquestes preguntes se n'hi sumen d'altres com ara: Cal enfortir la participació de les entitats? L'associacionisme és la solució per vehicular l'activitat de les persones grans? Cal tenir en compte que hi ha una part de les persones grans que té una intensa activitat social, política i educativa però que no es relaciona amb cap entitat. Cal incorporar aquestes persones actives a les xarxes, espais i entitats existents? Com es pot fer? Existeixen espais de reflexió i debat o són espais més aviat de caràcter informatiu? Quina és la diferència entre uns i altres?

Per la seva banda, el debat sobre la participació va permetre posar en relleu experiències en què organitzacions socials i institucionals treballen plegades en la gestió dels recursos dels barris. Aquest tipus d'experiències fomenta la coresponsabilitat i facilita que els recursos s'utilitzin segons les prioritats de la ciutadania; tot plegat fa que siguin vistes positivament. Ara bé, aquestes activitats no sempre són factibles. Moltes persones no tenen accés a aquesta vida col·lectiva i la manca de recursos materials i econòmics no permet arribar a aquestes persones que, a vegades, viuen aïllades a casa seva per qüestions de salut o per manca de relacions socials. Com es poden generar nous recursos per potenciar diferents projectes, o crear-ne de nous, que incloguin el major nombre possible de persones?

I, per últim, una darrera reflexió: les persones participants en la conferència van demostrar no defugir la polèmica ni el conflicte quan ho van creure necessari. En una societat que valora més el consens que la discrepància, resulta interessant assenyalat que la capacitat de dissentir de les persones grans es troba en un estat de salut envejable.

PERSONES GRANS AMB BENESTAR I SALUT

ELS TEMES DE LA CONFERÈNCIA: CONDICIONS DE VIDA, ATENCIÓ CENTRADA EN LA PERSONA I INNOVACIÓ

Els tres grans temes abordats a la conferència dedicada a les persones grans amb benestar i salut han estat:

- Les condicions de vida de les persones grans.
 - L'atenció centrada en la persona.
 - La innovació, la tecnologia i una altra manera de fer les coses.
-

Coordinadora de la conferència: Núria Fustier. Consultora en política social i administració pública.

1. El tema de les condicions de vida de les persones grans va abordar, des de diferents perspectives, l'impacte de la crisi en les persones grans. Per una banda, es van plantejar els principals dubtes que sorgeixen en el futur immediat en relació als efectes de la crisi: el sistema de pensions, l'accés als serveis públics o l'aplicació de la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència.

Els dubtes, expressats en la veu de les persones grans, es van concretar amb les presentacions desenvolupades pels experts. L'evolució de la situació de les persones grans i el pes de les xarxes familiars i socials per fer front a la crisi són elements clau. També ho és l'acció municipal. Finalment, es posa de relleu la necessitat de reforçar els serveis adreçats a les persones grans, no només incrementant-ne l'oferta, sinó també millorant-ne la coordinació entre ells.

2. L'atenció centrada en la persona va ser un tema tractat des de la perspectiva dels drets de les persones grans. Aquesta metodologia d'intervenció social es fonamenta en el respecte més absolut als drets individuals i ho fa proposant una atenció integral, integradora i que fomenta l'autonomia de les persones i és aplicable a tots els serveis adreçats a les persones grans. Així ho van demostrar les diferents experiències presentades. L'atenció integral suposa, també, la coordinació entre el serveis de proximitat (socials i sanitaris).

En el marc d'aquesta sessió es va poder aprofundir en un tema que va sorgir durant la jornada anterior: l'evolució de l'aplicació de la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència a la ciutat. Es va destacar l'esforç dels serveis socials municipals per reduir les llistes d'espera de persones per accedir a les prestacions.

3. La innovació, la tecnologia i unes altres maneres de fer va incloure diferents experiències que despleguen noves metodologies per abordar les necessitats de les persones grans, especialment en la prevenció de situacions de risc. Es van presentar experiències per a la detecció de les situacions de vulnerabilitat, amb la implicació de la comunitat i amb projectes professionals específics. També es van posar en relleu els projectes de prevenció de l'aïllament mitjançant el suport de voluntariat o d'activitats grupals obertes a totes les persones grans.

EXPERIÈNCIES PRESENTADES I APRESENTATGES COMPARTITS

Al llarg de les sessions de la conferència es van presentar i debatre un conjunt d'experiències que van incloure des de pràctiques del moviment participatiu o de la ciutadania en general fins a intervencions de les diferents esferes de govern.

1. La presentació de l'estudi "Les condicions de vida de les persones grans a Barcelona" va permetre fer visible un dels temes apuntats a la presentació de la sessió: l'impacte de la crisi en les persones grans. Es van posar en relleu els canvis que està patint la població i, de manera especial, el grup de persones grans, en aspectes com ara la reducció dels ingressos en els sectors de persones grans de nova jubilació. La presentació de l'estudi també va permetre abordar altres aspectes relacionats amb els canvis en els hàbits i les formes de relacionar-se. En aquest sentit es va parlar de la solitud de les persones grans o de les formes de comunicació amb l'entorn que van prenent força.

2. La presentació de la recerca amb components quantitius i qualitius "Les persones grans davant la crisi econòmica", de l'Institut de Govern i Polítiques Públiques de la Universitat Autònoma de Barcelona, va complementar en alguns punts les aportacions desenvolupades prèviament. En concret es va destacar que, en temps de crisi, les persones grans han esdevingut el suport econòmic per al seu entorn immediat. Dues de les raons principals són l'estabilitat de les pensions i l'habitatge de propietat, presents de forma majoritària entre les persones grans. Aquesta estabilitat, encara que sigui precària per les quanties de les pensions, encara baixes -especialment en el cas de les dones-, ha comportat un increment de les responsabilitats de les persones grans. Moltes de les persones grans han esdevingut protagonistes-sustentadores de l'economia familiar. Finalment, es va destacar l'extremada vulnerabilitat de les persones grans que no disposen d'habitatge de propietat i que han de recórrer al mercat de lloguer. La manca d'habitatge públic i la disminució d'ingressos que suposa esdevenir pensionista són factors clau en aquest sentit.

Davant d'aquesta situació que genera la crisi econòmica es requereixen no solament estratègies de supervivència sinó també estratègies organitzatives per fer visible la situació. Es posa de relleu la necessitat de reivindicar millores en les condicions de vida de les persones grans. Tot això sense oblidar el paper dels serveis públics -especialment els serveis socials- en el procés de suport a les situacions de dificultat derivades de la crisi, tant en l'àmbit material com en el d'altres aspectes de caire més relacional.

3. La presentació dels "Drets de les persones grans", a càrrec del Consell Assessor de la Gent Gran (CAGG), va servir per emmarcar una sessió de treball en què es va debatre les metodologies d'intervenció social i assistencial reconeixen i protegeixen millor aquests drets.

En aquest sentit, la presentació "El model d'atenció centrada en la persona" va posar de manifest les bases d'aquesta metodologia d'intervenció que es fonamenta sobre dos pilars: la qualitat de vida i el respecte pels drets de les persones. Aquesta metodologia es desenvolupa, d'una banda, mitjançant la integralitat de l'atenció. Integralitat vol dir que l'atenció inclou tots els aspectes de la vida de la persona. I, d'altra banda, mitjançant la personalització, és a dir, adaptar l'atenció a les necessitats específiques de cada persona, fugint de receptes uniformes per a tothom i perseguint aconseguir la màxima independència funcional i l'autonomia en la presa de decisions per part de la persona gran.

4. La presentació va donar pas a dues experiències que mostren l'aplicació d'aquesta metodologia. La primera, el Proyecto Etxean Ondo, de la Fundazioa Matia, que mostra l'aplicació del model d'intervenció "Atenció Centrada en la Persona" i que presenta els canvis en la vida quotidiana que suposen l'adopció d'aquest model. La segona de les experiències va ser "La residència que vull", de FATEC, que es basa en l'acció de les persones grans. Són elles, com a possibles usuàries en el futur, les que defineixen estàndards de bona atenció, que expressen quines són les condicions desitjables de l'atenció residencial.

Finalment, en el marc de la metodologia d'atenció centrada en la persona, es va presentar l'"Experiència pilot de coordinació entre centres de serveis socials i centres d'atenció primària de salut", del Programa de Salut de l'Ajuntament de Barcelona. L'objectiu d'aquesta intervenció és la implementació d'un model d'atenció integral centrada en la persona en els serveis de proximitat. Aquesta experiència pilot respon a una de les demandes i propostes que han anat sorgint reiteradament: la coordinació necessària entre els serveis socials i els serveis sanitaris per oferir una millor i més completa atenció a les persones grans.

5. La presentació de la guia "Què hem de menjar, com i perquè? Consells saludables per a les persones grans", de l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports, Ajuntament de Barcelona, va introduir el tema de la innovació.

La guia proposa la implicació de les persones grans en la millora del seu benestar mitjançant l'adopció d'hàbits saludables. En aquest sentit, l'impuls d'experiències com el programa "Activa't, activitat física per a un envelliment actiu" o l'existència dels circuits gimnàstics (Institut Municipal d'Esports) són elements importants per millorar l'estat físic de les persones grans ja que faciliten, de manera gratuïta i molt flexible, activitats per millorar la condició física de les persones grans.

6. Les dues experiències "La farmàcia, establiment amic" i "Baixem al carrer" van posar en relleu la necessitat de la implicació de les pròpies persones grans i de l'entorn comunitari. La primera experiència ressalta el paper de les farmàcies com a part del Projecte Radars, experiència comunitària per a la detecció de situacions de vulnerabilitat. Les farmàcies poden oferir no només un espai de detecció sinó també un rol mediador derivat de la seva condició d'agents de salut, condició reconeguda i molt preuada per part de la ciutadania. La presentació va permetre reflexionar sobre el paper de les farmàcies més enllà de la venda de medicaments, tant en la tasca de detecció com en l'assessorament en l'àmbit de la salut.

La presentació del projecte "Baixem al carrer", a càrrec del programa Salut als Barris, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, va obrir el debat sobre una situació sorgida en el marc de la primera sessió de treball: la soledat de les persones grans, amb especial èmfasi en el factor clau de les barreres arquitectòniques. En tot cas, la rellevància de l'experiència presentada no resideix només en el fet de facilitar l'accés de les persones grans al carrer. També resulta fonamental la possibilitat d'establir noves relacions mitjançant activitats grupals; això és molt important per l'impacte significatiu sobre la salut percebuda de les persones que ofereix la possibilitat de relacionar-se i crear xarxes. Aquesta experiència posa de manifest que la millora de la salut i el benestar no poden ser enteses només com a aspectes biològics i que l'acció comunitària hi pot contribuir de manera significativa.

7. En la línia de destacar projectes innovadors per la seva metodologia es va presentar el programa Més a prop, organitzat per l'Àrea d'Atenció a les Persones de la Diputació de Barcelona, i implementat en diverses ciutats, entre elles Manresa. En aquest cas la metodologia aplicada per a la detecció de situacions de vulnerabilitat es fonamenta en l'acció professional estructurada i periòdica. La intervenció consisteix a realitzar visites domiciliàries a totes les persones més grans de 80 anys que no han tingut contacte amb els serveis socials. Els elements destacats del programa són: el caràcter proactiu de la detecció, la continuïtat i la personalització i adaptació a les necessitats, tant de la detecció com de la difusió dels serveis existents per a les persones grans.

En resum, les experiències innovadores mostren que la implicació de les xarxes socials i la introducció de noves metodologies en l'atenció i la intervenció social poden contribuir a la millora del benestar individual i de la percepció del propi estat de salut.

EL CAMÍ CAP A LA IV CONVENCIÓ: APORTACIONS CLAU

Aquest apartat recull algunes de les aportacions més significatives de les persones participants de la conferència. Incorpora també algunes preguntes que tenen com a objectiu contribuir al desenvolupament del debat en la IV Convenció Les veus de les persones grans.

Abordar el tema del benestar i la salut en les persones grans en el context actual ha posat de manifest una preocupació compartida per tots els assistents, des del CAGG als representants del moviment associatiu, passant pels professionals i experts participants en les sessions. Es tracta de la preocupació per l'impacte que la crisi econòmica està tenint en les persones grans i, sobretot, les respostes de les institucions públiques i les mesures que s'adopten per pal·liar-ne els efectes sobre les persones grans i altres col·lectius vulnerables.

En aquest sentit, es va posar de manifest la preocupació pel futur del sistema de pensions. Totes les persones participants van coincidir a dir que aquest sistema està experimentant importants canvis. Es percep com un sistema menys protector, especialment per a les persones que accedeixen a les pensions des d'una situació d'atur. Aquests canvis estan acompanyats d'un increment de l'esforç que s'exigeix a les persones grans per fer front a les pròpies despeses bàsiques: des dels subministraments fins al copagament en serveis, que eren gratuïts fins fa poc temps. Aquesta situació, més enllà de vincular-se a un període conjuntural de crisi, es percep com una pèrdua de drets individuals i col·lectius que requereix d'una mobilització, tant per recuperar els drets perduts com per mantenir els que encara resten intactes. Es parla, doncs, de mobilització per part de les persones grans a títol individual, amb el lideratge del moviment associatiu, que ha de poder sensibilitzar sobre aquesta situació tant les pròpies persones grans com la resta de la societat. Com podem detectar les situacions de vulnerabilitat i millorar la sensibilització en relació als efectes que la crisi té sobre el benestar de les persones? Quines polítiques s'haurien de desenvolupar per pal·liar els efectes de la crisi? Com es pot augmentar la visibilitat de les necessitats de les persones grans?

D'altra banda, es va posar de manifest la necessitat de repensar els serveis i les prestacions que tenen relació amb el benestar i la salut de les persones. En aquesta direcció, es va fer èmfasi en dos punts: en primer lloc, que cal superar les tradicionals divisions disciplinàries (salut/serveis socials, especialment) i, en segon lloc, que cal promoure un enfocament integral; aquest enfocament s'ha de centrar en les necessitats de les persones grans i ha de afavorir les capacitats i les fortaleses de les persones grans procurant el manteniment de la màxima autonomia possible en tots els aspectes de la vida.

En debatre sobre el benestar, les persones assistents a la conferència van coincidir a dir que l'autonomia i la capacitat de decisió són elements essencials en la qualitat de vida de les persones. Aquests elements, es va argumentar, tenen una major influència en la percepció del benestar (i de la salut) que d'altres aspectes vinculats a l'autonomia funcional. Com es poden impulsar definitivament models d'intervenció integral per a l'atenció de les persones grans? Quins serveis i prestacions serien necessaris per atendre les persones en el seu entorn? Quins serveis s'haurien de redefinir o reorientar, i en quin sentit?

Quant al benestar i la salut de les persones grans, es va manifestar una preocupació creixent per l'atenció a les persones en situació de dependència. En aquest sentit, es van posar en relleu les dificultats per accedir a serveis especialitzats d'atenció, particularment en un context d'impacte de la crisi econòmica sobre aquest tipus de serveis. Així doncs, es va debatre sobre quines polítiques s'haurien de desenvolupar per evitar que es produeixi el trasllat dels costos de l'atenció a les famílies, bé en forma d'atenció directa, bé en forma de finançament dels impagaments de les administracions públiques als serveis proveïdors.

Per altra banda, també es va destacar el paper compensador que estava assumint l'Ajuntament de la ciutat, amb l'assumpció del manteniment del nivell de serveis per a l'atenció d'aquestes necessitats. Tot això independentment del finançament per part de les institucions autonòmiques i de l'Estat. Aquesta reflexió va donar lloc a una anàlisi del paper de l'administració local en la prestació de serveis de proximitat i la seva adequació per definir les necessitats del territori i implementar les mesures adequades. Una altra línia de debat amb relació a l'atenció de les necessitats de les persones grans va girar entorn de la presa de decisions sobre la dotació de serveis i equipaments; hi ha la percepció d'un repartiment desigual al territori. Quines fórmules es podrien implementar per millorar la presa de decisions sobre la distribució de serveis? Quin paper hauria de jugar el moviment associatiu en el disseny dels serveis i de la seva implementació?

Per altra banda, també es va fer palesa la necessitat d'innovar en l'àmbit de l'atenció a les necessitats socials i sanitàries de les persones grans. No només des de la perspectiva de nous serveis, sinó especialment des de la innovació en les formes d'abordatge de les necessitats socials.

Es va argumentar a favor de buscar metodologies i orientacions que posin a les persones en el centre del sistema i adaptin les prestacions a aquestes necessitats. En aquest sentit, es van valorar molt positivament les experiències sobre la implementació del model d'atenció centrada en la persona. Es va plantejar la necessitat d'aprofundir en el coneixement del model i de reflexionar sobre les repercussions que un model d'aquestes característiques pot tenir per al benestar de les persones grans. Nous models d'intervenció impliquen nous costos? Quins costos són assumibles pel sistema i com els beneficis en l'estat de salut i el benestar els poden justificar?

Finalment, es va reflexionar sobre el paper de la comunitat i de les xarxes socials, en el benestar de les persones grans. Cal un impuls sostingut per tal que determinades experiències es generalitzin i arribin a tota la ciutat. Tanmateix, l'enfocament comunitari, la promoció de la participació de les persones, de les associacions i de les xarxes veïnals en la detecció i atenció a les necessitats de les persones grans no pot plantejar-se sense comptar amb un suport que els en garanteixi la continuïtat. Quin paper haurien de tenir les administracions en aquest àmbit? Quines altres institucions podrien donar cobertura i finançament (sistemes de mecenatge) per tal de permetre l'estabilitat d'aquests projectes? Com es podrien coordinar i incentivar aquestes activitats innovadores?

PERSONES GRANS AMB IGUALTAT I BON TRACTE

ELS TEMES DE LA CONFERÈNCIA: EL BON TRACTE, ELS MALTRACTAMENTS I LA IGUALTAT DE LES PERSONES GRANS

Aquesta conferència va treballar al voltant de tres grans temàtiques:

- Bon tracte.
 - Maltractaments.
 - Igualtat.
-

Coordinador de la conferència: Jordi Muñoz, advocat i membre de l'Associació per a la investigació del Maltractament de l'Ancià EIMA.

1. El primer tema de la conferència va ser el de **les persones grans i el bon tracte**. Un dels eixos clau abordats va ser la necessària sensibilització de la societat (en general) i de les persones grans (en particular) sobre què implica el bon tracte. Davant de la multiplicitat de situacions de maltractament que poden patir les persones grans, les respostes basades en el bon tracte resulten una línia de treball fonamental. Aquests treballs incorporen respostes desenvolupades per les administracions públiques, però també pel grup de persones grans, ja sigui a través de la participació organitzada o també de manera individual.

2. El segon gran àmbit de treball abordat al llarg de la conferència va ser **el maltractament**. La qüestió dels maltractaments que pateixen les persones grans ha estat durant molt de temps un fenomen poc conegut (i reconegut). Ara bé, cada cop tenim més coneixement sobre les diferents situacions de maltractament que experimenten les persones grans. Aquesta problemàtica ha adquirit més visibilitat i s'han desenvolupat accions que suposen millores en els mecanismes de prevenció, detecció i intervenció. La preocupació encara és present, però s'ha avançat en el fet de fer més visibles els maltractaments de les persones grans i desenvolupar intervencions per fer-hi front.

3. El tercer gran eix de treball de la conferència va ser la qüestió de la igualtat en relació al grup de persones grans. La igualtat pot estar lligada a la diferència, és a dir, a comprendre la diversitat i les diferències. El desconeixement de la diversitat i la manca de comprensió i empatia davant de les expressions de la diversitat entre les persones grans (diversitat de gènere, d'orientació sexual, etc.) així com les situacions de més vulnerabilitat poden produir la discriminació i la desigualtat. Les intervencions amb l'objectiu de promoure la igualtat en les persones grans resulten fonamentals per abordar aquestes situacions. Són especialment importants les accions que afronten els prejudicis que poden tenir les persones grans sobre elles mateixes i que poden donar lloc a processos d'autodiscriminació.

EXPERIÈNCIES PRESENTADES I APRENENTATGES COMPARTITS

Al llarg de les sessions de la conferència es van presentar i debatre un conjunt d'experiències, incloent-hi pràctiques del moviment participatiu, accions de la ciutadania en general i intervencions de les diferents esferes de govern.

1. La presentació de les accions de desplegament de la *Mesura de govern per promoure el Bon Tracte a les persones grans* (Ajuntament de Barcelona) va permetre conèixer i debatre la situació actual d'aquest conjunt d'intervencions. Es van posar en relleu els progressos i reptes en les quatre línies estratègiques de la mesura: sensibilitzar sobre el bon tracte i apoderar a les persones grans, millorar les eines de detecció de situacions de maltractament, reforçar la intervenció professional i compartir coneixement en relació a aquesta problemàtica.

2. El “Programa d'acompanyament i prevenció de la solitud” del districte de Ciutat Vella va fa evident la importància del bon tracte per evitar situacions d'aïllament social de les persones grans. Una intervenció basada en l'acompanyament a persones en situacions molt variades que implica no només el bon tracte a les persones grans, sinó també la prevenció de casos de maltractament; es fa evident com una bona manera per prevenir situacions de discriminació d'aquest grup social i, a més, de promoure l'establiment de relacions i nous vincles

3. La projecció de l'audiovisual *Les persones grans a la gran pantalla*, encarregat pel Departament de Gent Gran (Qualitat de Vida, Igualtat i Esports, Ajuntament de Barcelona), va permetre ampliar el debat sobre les intervencions de sensibilització en relació al bon tracte. La representació de les persones grans al cinema va donar peu a la reflexió sobre els imaginaris socials de la vellesa. Imatges que les persones grans tenen d'ells mateixos, així com també imatges que la resta de la societat té sobre aquest col·lectiu.

4. “La protecció penal de les persones grans maltractades” va recollir l'experiència de de la Comissió de Drets de la Gent Gran del Col·legi d'Advocats de Barcelona. Aquesta presentació va explicar les diferents categories d'abusos que poden patir les persones grans i la necessitat d'una perspectiva multisectorial en les respostes. La intervenció també va donar lloc al debat sobre la consideració del maltractament de les persones grans en el Codi penal. En aquest sentit, es van evidenciar les limitacions d'una regulació que, en determinats casos, considera el parentiu com un atenuant en els delictes de maltractament.

5. Les presentacions de la *Guia local per fer front als maltractaments de les persones grans* (Àrea d'Atenció a les Persones- Diputació de Barcelona) i de la campanya *Tracta'm bé* (Ajuntament del Prat de Llobregat) van abordar el tema de la prevenció i identificació dels maltractaments. La formació dels professionals (des d'una perspectiva multisectorial) continua sent un element clau en la prevenció dels maltractaments. També ho són les campanyes de sensibilització, com ara les de l'Ajuntament del Prat (basada en l'experiència del Consell Comarcal del Solsonès), centrades en les persones i que enfoquen les expressions de bon tracte en diferents moments de la vida quotidiana de persones grans amb diferents condicions de vida.

6. Què es pot fer des dels serveis públics (i com es pot fer) quan es detecta una situació de maltractament va ser la qüestió central de la presentació del nou Protocol d'actuació davant els maltractaments a les persones grans (Ajuntament de Barcelona). En aquest sentit, el protocol busca que els professionals coneguin què implica el maltractament, quines són les fases en el procés d'actuació i com es pot treballar des de la coresponsabilitat i la complementació.

7. La presentació de l'obra *Bon tracte en tot moment!*, una iniciativa de la Comissió de treball dels grups de teatre de la Gent Gran de Sarrià-Sant Gervasi, va posar en relleu el valor del moviment participatiu i cultural de les persones grans i de la col·laboració establerta amb l'equip professional del districte. Aquesta obra, desenvolupada majoritàriament per persones grans voluntàries, s'ha representat en diferents espais de la ciutat amb l'objectiu de fer visible la problemàtica del maltractament. La experiència va evidenciar també la importància de fomentar que les persones grans denunciïn les situacions de maltractament.

8. La mirada preventiva sobre el maltractament també va quedar palesa en la presentació dels instruments jurídics per protegir els drets de les persones grans, (Associació per a la Investigació del Maltractament de l'Ancià EIMA). L'explicació va posar en relleu la importància d'eines com el document d'autotutela, el poder preventiu, el testament o el document d'acolliment de les persones grans, entre d'altres. El coneixement dels drets per part de les persones grans és una condició que afavoreix la seva capacitat per decidir i per fer-se respectar.

9. Els Tallers de gent gran antirumors, al districte d'Horta-Guinardó, van permetre abordar la qüestió de la diversitat (cultural) entre les persones grans. La presentació va evidenciar l'existència de prejudicis que dificulten la convivència, així com el valor de les iniciatives on les persones grans tenen una tasca com a agents antirumors. Les persones grans participants d'aquests tallers van explicar la seva experiència i van posar en relleu la seva implicació per saber escoltar i acompanyar els altres.

10. El Taller de resiliència per a dones grans, al districte de l'Eixample, va permetre conèixer una experiència on les persones grans busquen fer de l'adversitat un actiu. Aquesta intervenció va posar en relleu també la importància de la perspectiva de gènere en les polítiques d'aquest grup de la població. En un context de vulnerabilitat de les dones grans, aquest taller ofereix eines per a l'apoderament i la millora del seu benestar. En concret, la millora de l'autoestima va ser un dels elements clau destacats per les pròpies persones grans que van participar a la presentació dels tallers.

11. Els Grups de suport a cuidadors, als Centres de Serveis Socials, impulsats pel Centre de Serveis Socials de l'Antiga Esquerra de l'Eixample, en la presentació de les accions que es realitzen va evidenciar alguns dels impactes de les accions per cuidar les persones cuidadores. En concret, va fer palès el fet que oferir suport, informació i eines a les persones cuidadores contribueix a la igualtat i el bon tracte de les persones grans, especialment a aquelles més vulnerables. De la mateixa manera que la presentació de la Colla cuidadora també va posar en relleu la utilitat del treball en xarxa i de l'aprenentatge continu en un projecte públic.

12. Per últim, les presentacions del Servei d'Atenció a Persones Grans (Fundació Enllaç) i el documental *Les persones grans LGTB* (Associació Grup d'Amics Gais, Lesbianes, Transsexuals i Bisexuals) van abordar el tema de la diversitat en el grup de les persones grans. La igualtat de les persones grans està vinculada també a intervencions com aquestes, que lluiten contra els processos d'aïllament de persones grans LGTB. Les presentacions van evidenciar els efectes negatius que té la discriminació dels altres però també l'autocensura, així com la importància de continuar desenvolupant espais acollidors.

EL CAMÍ CAP A LA IV CONVENCIÓ: APORTACIONS CLAU

Aquest apartat recull algunes de les aportacions més significatives de les persones participants de la conferència. Incorpora també preguntes que tenen com a objectiu contribuir al desenvolupament del debat en la IV Convenció Les veus de les persones grans.

Tant el Consell Assessor de la Gent Gran (CAGG) com d'altres participants de la conferència entenen que el bon tracte implica una manera de fer i una cultura que es basa en el respecte, en l'autonomia de decisió sobre com volen viure i quins riscos volen prendre les persones grans. El bon tracte implica alhora una manera de prevenir el maltractament i un marc per al compliment del dret a la igualtat.

La difusió de la idea "el bon tracte cal en tot moment" ha d'arribar a la ciutadania en general i a les persones cuidadores en particular. Per tal que la societat conegui què implica l'envelliment cal continuar desenvolupant campanyes de sensibilització, i s'hi ha d'incorporar metodologies diverses que potser inicialment no es tenen en compte, com ara el teatre. Convé advertir que quan les persones grans formulen aquesta demanda, subratllen que el bon tracte no ha de ser només per al col·lectiu de persones grans, sinó per a tothom. Quines implicacions té aquesta perspectiva per a les polítiques públiques, el moviment participatiu i les persones grans en general?

Les persones grans participants de la conferència defensen un model de bon tracte basat en la dignitat de la persona. La dignitat en cada moment i en la vida quotidiana. Un model basat en intervencions que puguin adaptar-se en particular a la diversitat de persones grans relacionada amb el seu origen, formació, orientació sexual, etc. Per això, es planteja que els espais i recursos (casals, etc.) han de facilitar l'acollida, el sentit de pertinença o la millora de l'autoestima. Per exemple, a través d'activitats culturals compartides amb la resta de la població o l'augment d'horts urbans a disposició de les persones grans. També es considera fonamental que la informació sobre els serveis de proximitat disponibles arribi a les persones grans que encara els desconeixen. De quina manera es poden desenvolupar iniciatives públiques d'educació en el bon tracte i alhora assumir que les famílies també tenen responsabilitats en aquest sentit, tal com demanen les persones participants de la conferència?

Quant al maltractament que pateixen les persones grans, l'aportació del CAGG posa èmfasi sobre com aquest fenomen ha estat amagat durant molt de temps. Amb la presa de consciència de les persones grans sobre quins drets tenen, el maltractament ha anat emergint i l'Organització Mundial de Salut registra dades en aquest sentit.

Per a les persones grans participants de la conferència, les administracions públiques poden provocar situacions de maltractament. Es fa referència a casos on els serveis públics no respecten l'autonomia de les persones grans dependents o es produeixen situacions de sobreprotecció, tracte paternalista i infantilització. També es mencionen situacions que estan a l'extrem oposat dels principis de l'atenció centrada en la persona, com ara en la discontinuïtat en l'accés a places residencials als centres de dia.

Finalment, es consideren com a maltractament les intervencions urbanístiques (espai públic, mobilitat, etc.) que no tenen en compte les necessitats de les persones grans. En aquest sentit, es reclama major compromís, voluntat política, priorització de recursos econòmics i transparència per fer front a aquestes situacions i planificar-ne la seva transformació. Es considera necessari avaluar les mancances (de personal, etc.) que hi ha a les residències i centres de dia, destinar més recursos a polítiques com la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència i aconseguir més implicació d'altres administracions (com ara el Departament de Benestar Social i Família) i del sistema judicial.

L'edatisme és un fenomen que tant el CAGG com la resta de participants consideren font de maltractament. Els prejudicis, el menyspreu o la manca de reconeixement cap a les persones grans per raons de la seva edat són actituds que suposen maltractament. En determinats casos, com ara les persones grans LGTB, la discriminació pot resultar doble, per la edat i per l'orientació sexual. Per a les persones participants de la conferència, l'edatisme es un tipus de maltractament que esdevé responsabilitat del conjunt de la societat. Es subratlla que es tracta d'un maltractament relacionat amb una crisi general de valors, que s'expressa en l'àmbit polític a través dels casos de corrupció. Com es pot avançar en el desplegament del principi de la dignitat de la persona (sigui quina sigui la seva edat) com a resposta a les situacions de maltractament?

Tal com expressen les persones participants a la conferència, la família també pot provocar situacions de maltractament a les persones grans. Manca d'atenció, abandonament o situacions on les famílies s'aprofiten del patrimoni de les persones grans en són alguns dels exemples esmentats. Aquestes situacions es tornen especialment greus en un context de crisi econòmica, on moltes persones grans aporten a la convivència familiar no només els seus recursos econòmics i materials, sinó també el seu temps. Les situacions de pobresa de moltes persones grans, amb pensions baixes i que han perdut poder adquisitiu, també és un factor al qual es fa referència. En definitiva, com es poden repensar les responsabilitats familiars en relació a les persones grans, tal com demanen les persones participants a la conferència? Quines implicacions tenen actualment aquestes noves distribucions de responsabilitats entre les persones grans, i entre aquestes i les diferents generacions?

Lluitar contra el maltractament també requereix la implicació de les persones grans. Més enllà de la necessària intervenció de les administracions públiques, de la família i de la ciutadania en general, tant el CAGG com la resta de participants consideren fonamental la participació activa de les persones grans.

La implicació pot ser a títol personal o mitjançant el moviment associatiu. Implicació que cal fomentar i que requereix tenir suport. En definitiva, es considera prioritari que les persones grans tinguin més informació i formació per poder (re)conèixer i denunciar els maltractaments. Però també que aquest col·lectiu es pugui implicar en la sensibilització de la resta de la societat.

L'administració pública pot facilitar aquesta implicació i per això es demanen actuacions com ara un servei telefònic que permeti a les persones grans explicar situacions de maltractament amb seguretat. Una altra proposta és la d'augmentar el voluntariat present a les residències i centres de dia. En aquest sentit, els professionals dels serveis socials es manifesten sensibilitzats pel que fa a les situacions de maltractament i la necessitat de denúncia. Finalment, tot reconeixent el notable esperit participatiu que han desenvolupat les persones grans, es destaca la importància que s'intensifiqui la seva implicació en instàncies com els consells de barri.

Una darrera consideració amb relació al maltractament està relacionada amb les persones cuidadores. Al llarg de la conferència, els participants reconeixen que algunes persones grans maltracten els seus cuidadors i cuidadores. També reconeixen que moltes persones grans no estan preparades per cuidar a d'altres persones grans tal com resulta necessari. Per les persones que hi treballen, destaquen el valor professional de les persones cuidadores i demanen que puguin tenir accés a formació i unes condicions de treball dignes, així com a activitats d'oci i de participació. Quines són les mesures que millor permeten cuidar les persones cuidadores i així prevenir situacions de maltractament en un sentit ampli?

Pel que fa al tema de la igualtat, tant el CAGG com d'altres participants de la conferència promouen una visió de les persones grans com a ciutadans i ciutadanes de ple dret. Les persones grans, s'argumenta, no han de tenir més drets que les altres persones, però tampoc menys. Dret a viure la ciutat i l'espai públic amb confort i seguretat, dret a l'autonomia, dret a morir dignament són alguns dels reclams més importants. Una imatge social estereotipada de les persones grans, presentades com a "classes passives" en el marc d'una societat que aparentment "pateix" l'envelliment, produeix desigualtats i és un germen de maltractament. Davant d'això, es parla d'un necessari procés de reemancipació de les persones grans.

Finalment, la igualtat és un tema clau en relació a les persones grans més vulnerables. La conferència recull el treball desenvolupat pel CAGG a partir del "Document de drets i llibertats de les persones grans amb dependència". Un document obert als canvis de la societat i elaborat a partir d'un treball territorial a la ciutat. A la conferència es fa èmfasi en els drets de les persones grans que viuen en residències, que tenen limitacions funcionals, o que es troben en situació d'exclusió social. També es fa especial referència a les desigualtats de gènere, que impliquen que les dones grans puguin tenir pitjors condicions de vida, per exemple pel que fa a les pensions.

Juntament amb la qüestió dels drets, es posa de relleu el concepte de deures, de participació i autonomia de decisió de les persones grans amb dependència. Tot això, s'argumenta, repercuteix en la qualitat, els resultats i l'eficiència pel que fa a la cura d'aquestes persones. Com es pot avançar en la promoció de la igualtat, a partir d'accions integrals desenvolupades per les administracions, el moviment participatiu i les persones grans en general?

PERSONES GRANS I VIDA QUOTIDIANA

ELS TEMES DE LA CONFERÈNCIA: UNA CIUTAT PER A TOTES LES EDATS, AMB ENTORNS I ESPAIS DE CONVIVÈNCIA

La conferència dedicada a la vida quotidiana de les persones grans va abordar tres grans temes:

- Una ciutat per a totes les edats.
 - La ciutat, els entorns i els habitatges.
 - Espais de vida, espais de convivència.
-

Coordinadora de la conferència: Mercè Pérez Salanova, psicòloga social. Àrea d'Atenció a les Persones de la Diputació de Barcelona.

1. La primera jornada va estar dedicada al tema de **la ciutat per a totes les edats**. La ciutat de les relacions socials, dels vincles entre les persones grans però també amb la resta de persones que fan la ciutat. En aquesta ciutat, una ciutat de les persones, el temps importa, i molt.

Els usos del temps són clau per entendre com es fa la ciutat i quines són les aportacions (i limitacions) de les persones grans. Com no pot ser d'altra manera, el rellotge de les persones grans també té agulles i el seu temps també és finit.

Si el temps és clau per a les relacions entre les persones, també ho són les estratègies per afavorir els lligams intergeneracionals. Per a les persones grans, els vincles amb altres generacions no es limiten a les relacions amb els infants. Tampoc a l'àmbit familiar. Les vivències de les persones grans amb els seus néts i nétes són molt importants i enriquidores, però les relacions intergeneracionals poden anar molt més enllà.

2. El segon gran tema d'aquesta conferència va ser la ciutat, els entorns i els habitatges. És a dir, els nostres habitatges, però situats en determinats entorns i en una ciutat com és la Barcelona del segle XXI. Un ciutat marcada per problemes complexos que condicionen la vida quotidiana i l'envelliment de les persones, i també la quotidianitat de la ciutadania en general. És en aquest context on es desenvolupen les polítiques públiques que intervenen sobre la ciutat: polítiques urbanes, polítiques del territori, dels entorns, però també de les persones i les seves relacions.

A la ciutat trobem persones (i també persones grans) en situació de major vulnerabilitat, de major fragilitat. Aquestes persones, com per exemple el col·lectiu de persones grans amb demència, poden patir situacions de múltiple discriminació. En aquest sentit, la conferència va evidenciar la necessitat de treballar més específicament i més intensament en l'atenció a les dificultats que poden experimentar les persones amb major grau de dependència.

3. Finalment, el tercer gran àmbit de treball abordat a la conferència va ser els espais de vida, espais de convivència. En definitiva, la ciutat que les persones fan cada dia, amb les possibles tensions que això pot comportar.

Un dels temes clau en aquest sentit va ser el debat sobre quines característiques dels espais (públics) faciliten o dificulten la convivència. Per la seva banda, la mobilitat també va formar part d'aquest eix de treball de la conferència. En particular, tot això vinculat amb el transport públic i, alhora, la seguretat i el sentiment de confort a la ciutat. Per últim, cal fer referència al lloc de les persones grans en la modernització de la ciutat, com a part de la ciutadania involucrada en la regeneració dels espais en desús i en l'ús social de les tecnologies.

EXPERIÈNCIES PRESENTADES I APRENENTATGES COMPARTITS

Al llarg de les sessions de la conferència es van presentar i debatre un conjunt d'experiències que van incloure des de pràctiques del moviment participatiu o de la ciutadania en general fins a intervencions de les diferents esferes de govern.

- 1.** La presentació de l'estudi "Temps i gent gran" ha permès enfocar un dels temes clau de la primera sessió de treball: els usos del temps per part de les persones grans. Conèixer i debatre aquest informe, elaborat per l'Institut de l'Envelliment de la Universitat Autònoma de Barcelona i editat pel Programa de Temps i Qualitat de Vida de l'Ajuntament de Barcelona ha contribuït a fer visible que la cura dels altres i l'autocura són dues activitats clau que formen part de la vida quotidiana de les persones grans.
- 2.** La col·laboració entre l'Institut Quatre Cantons i la Fundació Uszheimer va posar en relleu els valors dels projectes intergeneracionals, en concret pel que fa a la identitat i la memòria.

La interacció entre estudiants i persones grans amb alzheimer resulta una experiència emotiva i alhora enriquidora per a totes dues generacions. Una experiència que va permetre descobrir noves possibilitats de relació, connexió i comunicació amb les persones. Una experiència que va ajudar a conèixer com afecta aquesta malaltia a les persones grans (i al seu entorn), així com la importància de la prevenció i la recerca en aquest àmbit.

- 3.** La diversitat de les persones grans i, en concret, les situacions de vulnerabilitat, també van quedar evidenciades amb la presentació del projecte "Baixem al carrer". Aquesta intervenció està dirigida a les persones grans que poden patir aïllament social provocat principalment per problemes de mobilitat o per les barreres arquitectòniques en l'habitatge. El projecte posa de relleu els valors i l'acció del veïnatge, així com la importància del treball en xarxa amb la implicació de les administracions públiques i el moviment participatiu tant de les persones grans com d'altres col·lectius.

- 4.** La presentació sobre l'Habitatge Social i les respostes davant l'impacte dels desnonaments i l'augment dels lloguers (Gerència de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports-Ajuntament de Barcelona) va donar lloc al debat sobre els diferents impactes. Davant d'aquesta realitat, que afecta les persones grans però també molts altres col·lectius, les administracions públiques i els moviments participatius han desenvolupat intervencions per facilitar l'accés a l'habitatge i donar resposta a la ciutadania. Ajuts per al lloguer, serveis de mediació i assessorament o els acords amb entitats socials són exemples que, tot i que mostren efectes positius també evidencien les seves limitacions, la qual cosa fa evident la necessitat d'avançar en la construcció de sòlides polítiques d'habitatge.

- 5.** "La política urbana", les seves característiques i la seva rellevància (també) per a les persones grans va ser presentat per part de l'IGOP (Universitat Autònoma de Barcelona).

Aquesta presentació va posar en relleu la importància que tenen les polítiques públiques que reconeixen el territori no només com un espai físic sinó també com a esfera social, marcada per les relacions personals i col·lectives. Aquestes polítiques reconeixen el caràcter multidimensional dels problemes presents al territori i per tant impulsen actuacions integrals per donar-hi resposta. Aquestes polítiques també entenen que el benestar de les persones grans és personal i comunitari, és a dir, en definitiva és un benestar vinculat a la vida quotidiana.

6. La presentació dels diferents programes d'arranjaments i instal·lació de productes de suport a la llar va permetre debatre sobre les dificultats d'accessibilitat i els riscos per a la seva seguretat que poden patir les persones grans al seu habitatge. Aquests programes, desenvolupats per l'Àrea d'Atenció a les Persones de la Diputació de Barcelona i pel Centre de Vida Independent (en conveni amb l'Ajuntament de Barcelona), són intervencions que busquen facilitar la vida quotidiana de les persones grans i de les persones cuidadores.

7. La situació de les persones grans més vulnerables i fràgils, més susceptibles per tant de patir discriminació, va quedar evidenciada en la referència al projecte "Habitatge de Cruïlla", impulsat per la ciutat i el comtat de York (Regne Unit). En concret, aquesta intervenció pública fa visible la situació de les persones que tenen demència i desenvolupa una política d'activitats per fer front als reptes que aquest col·lectiu posa de relleu en relació a l'habitatge.

8. La presentació de la Xarxa d'Ateneus de Fabricació, impulsada per l'Institut Municipal d'Informàtica (Hàbitat Urbà, Ajuntament de Barcelona), va permetre debatre sobre l'ús de les TIC a la vida quotidiana i col·lectiva.

Aquest projecte, que busca apropar la fabricació digital a la ciutadania, posa a disposició de la comunitat una sèrie de màquines que permeten addicionar materials i crear productes en tres dimensions. Es tracta d'espais on la tecnologia ha de permetre: desenvolupar idees, crear vincles i donar suport a projectes que tinguin retorn social. L'experiència pilot d'aquest projecte al districte de Les Corts va registrar una participació significativa de persones grans.

9. Els espais i els temps per a la convivència de les persones grans a la ciutat va ser un altre tema clau d'aquesta conferència. La presentació del dossier "Hàbitat, temps i convivència", per part de la Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (Universitat Politècnica de Catalunya), i de Punt 6, va posar en relleu com conviuen les persones grans entre elles, però també com comparteixen espai i temps amb altres persones i comunitats. També van quedar evidenciats alguns dels elements (físics i socials) que afavoreixen o limiten la convivència a la ciutat.

10. L'explicació d'un conjunt d'iniciatives impulsades per la Direcció de Projectes d'Hàbitat Urbà va permetre ampliar el debat sobre l'*amigabilitat* de la ciutat de Barcelona. Es va reflexionar sobre l'impacte de les intervencions en els eixos viaris, en les microurbanitzacions dels espais en desús o en els projectes de superilles per construir "pobles dins la ciutat". També es va debatre sobre els processos participatius que comporten aquestes intervencions i el paper que hi poden tenir les persones grans.

11. La presentació de la campanya "Seguretat en la mobilitat" (Guàrdia Urbana) va evidenciar tant els riscos als quals s'exposen les persones grans com les mesures de prevenció que actualment es desenvolupen. Les estadístiques recollides assenyalen la vulnerabilitat de les persones grans a patir accidents vials i la rellevància de les mesures de protecció i autoprotecció. També es va posar en relleu la importància de la col·laboració entre els organismes de seguretat i els equipaments i organitzacions de persones grans.

EL CAMÍ CAP A LA IV CONVENCIÓ: APORTACIONS CLAU

Aquest apartat recull algunes de les aportacions més significatives de les persones participants de la conferència. Incorpora també algunes preguntes que tenen com a objectiu contribuir al desenvolupament del debat en la IV Convenció Les veus de les persones grans.

Tant el Consell Assessor de la Gent Gran (CAGG) com d'altres participants a la conferència conceben que el temps de les persones grans és un actiu en la construcció d'una ciutat amiga de totes les edats. El temps de cura personal, el temps de cura dels altres o el temps de treball a casa (en temps de crisi) contribueixen al benestar col·lectiu i individual en la ciutat. De quines maneres els governs, les entitats i la ciutadania en general reconeixen el valor del temps de les persones grans?

La contribució de les persones grans en el desenvolupament d'una ciutat inclusiva i segura també queda reflectida en les intervencions al llarg de tota la conferència. La participació de les persones grans en l'acció comunitària, en el treball per la convivència i la cohesió social als barris és un actiu especialment rellevant en el context de crisi. Com es pot continuar potenciant aquesta participació i el seu caràcter innovador tant a petita com a gran escala? Com es pot reconèixer la contribució de les persones grans però també les limitacions de la seva participació (col·lectiva i individual) per fer front a determinades problemàtiques de la ciutat que requereixen intervencions integrals?

La situació de les persones grans més vulnerables és un altre tema destacat tant pel CAGG com per la resta de participants. Es posa en relleu la necessitat d'avançar en la lògica d'una ciutat amiga també amb els col·lectius com ara les persones amb demència, amb limitacions funcionals o que es troben en situacions d'exclusió i aïllament social. Tot això sense deixar de banda la perspectiva de gènere, que posa en relleu determinats factors que condicionen la participació. Quines iniciatives cal desenvolupar i prioritzar tant des de les administracions públiques com des del moviment participatiu i la ciutadania en general?

Per la seva banda, les persones participants a la conferència destaquen el valor que pot tenir incorporar la perspectiva de les persones grans en polítiques que no estan estrictament dirigides a aquest col·lectiu. Es reclama la necessitat de desenvolupar polítiques (urbanes) que tinguin un impacte sostingut en el temps. És a dir, fugir d'intervencions limitades a activitats o projectes puntuals que no impulsen canvis significatius i sostenibles. Per exemple, en les activitats de caràcter intergeneracional, es reconeix la importància de treballar a partir d'aspectes de la vida quotidiana, que són fonamentals per al benestar de les persones grans. Quins són els elements clau que poden ajudar al fet que una política o programa tingui efectes sostinguts en el temps, tot incorporant la dimensió quotidiana del benestar?

Com aconseguir que les persones grans facin propis els equipaments públics i participin de les seves activitats va ser un altre tema destacat pels participants a la conferència. La diversitat en les persones grans és un element central en aquest sentit. D'una banda, pel que fa a la convivència i participació del col·lectiu de persones grans LGTB. De l'altra, amb relació a la necessitat de noves formes per atraure l'atenció i interès de les persones grans. Com es poden continuar desenvolupant espais de participació integradors, atractius i flexibles, que permetin a les persones grans accedir a activitats i alhora formar part de processos de planificació i presa de decisions sobre les polítiques?

Al llarg de les conferències, tant el CAGG com la resta de participants es van posicionar explícitament davant de les característiques de les polítiques d'habitatge. D'una banda, pel que fa a l'accés a un habitatge digne, i en particular per aquelles famílies més vulnerables davant de situacions com els desnonaments. També es fa especial referència a aquelles persones grans que no només contribueixen a ajudar la seva família amb un habitatge sinó també amb els recursos econòmics de les seves pensions. Tot i que es reconeixen les intervencions desenvolupades pels governs, s'insisteix en la necessitat d'avançar en polítiques proactives i dotades de més recursos (els recursos actuals són considerats insuficients).

D'altra banda, la possibilitat de comptar amb un habitatge adequat a les necessitats continua sent una preocupació per al CAGG i les persones participants a la conferència. El document "Drets i llibertats de les persones grans amb dependència" elaborat pel CAGG recull el dret d'escollir el lloc de vida mentre sigui possible i desitjable. En aquest sentit, es valora l'acció que ha desenvolupat el govern, com ara els habitatges amb serveis, i es reclama que es continuï treballant per assegurar les condicions necessàries per fer efectius els drets assenyalats. Quin tipus d'intervencions són més necessàries per assegurar, tal com assenyala el CAGG, que les persones siguin responsables d'adequar l'habitatge a les necessitats presents i futures i que l'administració faciliti els ajuts necessaris a les persones que no hi poden fer front?

Per a les persones participants a la conferència, l'habitatge i l'entorn són qüestions relacionades. El CAGG fa èmfasi en què un entorn adequat implica serveis de proximitat de qualitat però també serveis flexibles, que donin respostes a les necessitats canviants de les persones en les diferents etapes vitals i en les diferents condicions al llarg de l'envelliment. La preocupació per millorar la qualitat de vida a la ciutat té en compte les persones grans però també la resta de la ciutadania. Les millores en la mobilitat, el transport i l'accessibilitat han de poder ser inclusives, també amb les necessitats de les persones grans. Es fa referència a qüestions com el disseny i l'arquitectura universal per reclamar intervencions que incorporin les necessitat de les persones grans juntament amb les d'altres col·lectius. Tot això que s'impulsa des de la ciutadania i els governs per millorar la vida quotidiana de les persones grans contribueix també a millorar la vida quotidiana de totes les persones a la ciutat?

Tot i reconèixer els progressos en termes de mobilitat i ús de l'espai públic, les persones participants a les conferències identifiquen que encara hi ha dificultats a la ciutat. D'una banda, problemes d'accessibilitat en determinades estacions i andanes de metro, així com a la nova flota de busos o a les parades del carrer. També preocupen temes com la conducció i el necessari respecte pels seients reservats, així com, a la via pública, la dotació de suficients seients imprescindibles per descansar. D'altra banda, les dificultats que provoca la geografia de la ciutat (pendents, turons, etc.), que els recursos existents com ara els ascensors o escales mecàniques no sempre arriben a solucionar-les. Com es poden concretar les respostes a aquests condicionants negatius pels desplaçaments en transport o caminant?

En aquest mateix sentit, també es fa referència a la sensació d'inseguretat al carrer, que és provocada, en determinats casos, pel temps insuficient per creuar determinades avingudes o pels problemes a les zones de vianants per on transiten motos i bicicletes. Un exemple mencionat en aquest sentit són les dificultats que deriven de la reforma del Passeig de Gràcia. En termes generals, es reclama que les intervencions respectin l'ordre de prioritat, començant pel vianant i seguint per les bicicletes, les motos i els vehicles. Per últim, les persones participants a la conferència fan referència a les dificultats per a la convivència en l'espai públic. Es mostren preocupades pel soroll en determinats espais públics i per les actituds qualificades com incíviques. També es mostra preocupació pels efectes nocius de la massificació del turisme, com ara la saturació de l'espai públic al centre de la ciutat. Com es poden, doncs, continuar desenvolupant polítiques que mantinguin l'equilibri entre les necessitats específiques i l'interès de caràcter general

LES VEUS DE LES PERSONES GRANS VULNERABLES

En els treballs preparatoris per a la IV Convenció de les Veus de les Persones Grans, hem iniciat una nova experiència amb l'objectiu d'avançar en la participació de les persones grans vulnerables, principalment d'aquelles que viuen en residències o en habitatges amb serveis.

El Consell Assessor de la Gent Gran ha plantejat reiteradament la necessitat de fomentar el respecte dels drets i les llibertats de les persones que pateixen situacions de dependència i de vèncer els obstacles que impedeixen l'exercici dels seus drets; entre d'altres, el dret a decidir sobre la seva vida.

El repte de la participació de les persones vulnerables

No estem acostumats a pensar en les persones vulnerables com a subjectes participatius i, de fet, en sabem poc, d'aquesta qüestió.

Sovint, quan pensem en les persones grans vulnerables, el primer que ens ve al cap són les ajudes o els serveis que poden necessitar. Acostumem a veure-les com a persones receptores més que no pas com a persones amb capacitats variades; per exemple, amb capacitat per a reflexionar sobre com és la seva experiència; amb capacitat per a valorar sobre com l'entorn de vegades els fa la vida més fàcil i altres vegades, més difícil; o amb capacitat per a decidir sobre qüestions que les afecten individualment o com a membres d'una comunitat. Ens costa veure-les com a ciutadanes i ciutadans que es preocupen per la seva ciutat.

Aquesta manera de veure les persones grans vulnerables condiciona moltes vegades el funcionament de les residències. I també pot provocar que algunes persones grans no es reconeguin a si mateixes les capacitats que tenen; o que no donin valor a allò que pensen perquè quan enraonen no se'ls fa cas, o se'ls escolta com si expliquessin "batalletes". Aquesta visió que tenim de la gent gran vulnerable no fa sinó posar obstacles per a la seva participació.

Certament, no trobarem cap rètol que els prohibeixi de participar. En canvi, si ens parem a pensar, on o quan els veiem participar? Haurem d'acceptar que, a la pràctica, no hi ha cap lloc on la gent gran pugui compartir reflexions com les que hem comentat: reflexions sobre com és ara la seva vida, sobre l'entorn quotidià o sobre les transformacions de la ciutat.

La manca d'aquestes oportunitats de participació ens impedeix d'avançar en l'adaptació de la nostra ciutat a l'envelliment de les persones vulnerables, de reconèixer-les dins la diversitat i d'identificar accions que concretin la seva dignitat, seguretat i benestar.

És per tot això que en aquesta IV Convenció de les Veus de les Persones Grans hem volgut afrontar el repte de la seva participació.

Què hem fet?

Hem convidat un petit grup de persones per a **construir conjuntament un entorn de participació**, al llarg de tres sessions de treball repartides en tres matins.

Què vol dir *construir un entorn de participació*? Es tracta de crear un entorn, és a dir, unes condicions en què un grup de persones grans pensen sobre com és ara la seva vida, trien uns temes o qüestions que consideren importants i comparteixen les reflexions expressades al voltant de la seva experiència personal. I, amb tot això, elaboren punts de vista alternatius i fan propostes.

Algú es pot preguntar: *Aquesta convenció és, doncs, com una tertúlia de cafè per a distreure's o per a passar l'estona, on cadascú hi diu la seva?*

La resposta a aquesta pregunta és: *no*. Les persones que hi han participat no ho han fet per a passar l'estona. Saben que les seves reflexions poden obrir vies de canvi per a millorar la vida quotidiana de les persones quan aquestes necessiten atencions i suports continuats. Se'n senten responsables i compromeses. Val a dir també que han valorat molt positivament aquestes jornades perquè han après i perquè s'hi han sentit a gust.

Aportacions de la IV Convenció de les Veus de les Persones Grans

Les reflexions expressades en aquesta IV Convenció abasten qüestions molt variades, que han donat lloc a propostes igualment diferents. Podem agrupar les diferents qüestions tractades en tres apartats.

El primer apartat se centra en la situació de les persones grans vulnerables. Qüestions com ara el respecte en el tracte quotidià, el fet que cadascú pugui expressar si prefereix que l'anomenin pel seu nom o d'una altra manera, o la necessitat d'un acolliment personalitzat i càlid es complementen amb altres aspectes com ara la participació de la persona afectada en el disseny i la valoració del pla d'atenció o el fet de facilitar que les persones grans s'animin a preguntar allò que desconeixen o no entenen.

El segon apartat agrupa qüestions sobre l'entorn urbà, amb propostes per a preservar la independència prioritzant l'arranjament de les voreres en el perímetre de les residències i dels habitatges amb serveis o indicant la quantitat –per cantonada– de seients per a descansar. I amb una reflexió al voltant dels espais públics i els usos variats que tenen, en què es posa de manifest l'experiència viscuda: la canalla jugant a pilota a la plaça davant l'escola sap respectar les persones grans que surten de la residència. Experiència que mostra el resultat d'un treball educatiu per part de l'escola i de les famílies. O la reflexió sobre la importància del comerç de proximitat i la necessitat que sigui accessible, que faciliti consultes i compres. Com es pot fomentar el comerç amic de la gent gran?

Finalment, en el tercer apartat s'aborden qüestions com ara l'autonomia i la participació. Les reflexions palesen la preocupació per la preservació de l'autonomia de les persones grans. Què cal fer perquè puguin fer sentir la seva veu o per a evitar que els familiars, els propis o els d'altres persones que viuen en la mateixa residència, substitueixin la seva veu? La constatació que no tenen costum de participar, a més de generar intercanvis sobre els motius que les porten a no prendre part en qüestions que les afecten d'una manera individual o col·lectiva, ha afavorit la proposta de creació d'un grup format per persones de diferents residències i habitatges amb serveis en el qual es comparteixin idees i resultats. Com es pot ajudar a posar en marxa aquest grup? Com es pot animar a la participació en el consell de la residència? Quin suport professional pot facilitar aquesta participació? Aquesta no s'ha de limitar a l'interior de la residència; les veus de les persones grans vulnerables han de ser presents en els mecanismes de participació com ara el Consell o la Comissió de Gent Gran de districte. Per avançar en aquesta direcció, cal començar des de baix, amb un pla de treball del qual tothom pugui treure profit, i promoure la idea que les persones grans vulnerables també tenen drets i deures, com la resta de ciutadans.

INFORME DE RESULTATS DEL PROCÉS PARTICIPATIU
IV CONVENCIÓ LES VEUS DE LES PERSONES GRANS

